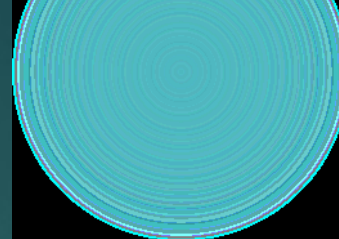
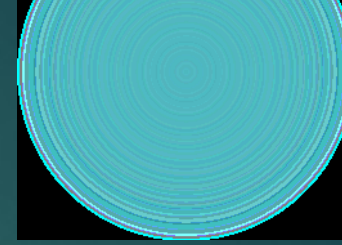

DOKAZOVÁNÍ

Dokazování v civilním soudním řízení (zejména § 120 a násl. OSŘ)

Dokazování – pojem a charakteristika

- ▶ **Dokazování** – právem upravený postup soudu a účastníků, který směřuje ke zjištění skutkových **poznatků o skutečnostech rozhodných pro dané řízení (pro rozhodnutí)**
- ▶ V tomto procesu hraje nejdůležitější roli **soud**, ale je nutné upozornit i na roli procesních stran, která je různá v jednotlivých fázích dokazování
- ▶ Nutné odlišit od tzv. **osvědčení** skutečností –
  - Skutečnost není dokázána, ale postačí, pokud se jeví jako **pravděpodobná**
  - Např. u **předběžných opatření**

VYBRANÉ PROJEVY ZÁSAD CIVILNÍHO PROCESU V OBLASTI DOKAZOVÁNÍ

- Rozdílné uplatnění zásad ve **sporném** a **nesporném** řízení

- **Sporné řízení**

- Zásada projednací (aktivita na procesních stranách)

- **Nesporné řízení**

- Zásada vyšetřovací (aktivita na soudu, účastníci nezbaveni povinnosti tvrdit rozhodné skutečnosti a označit důkazy, ale neuplatní se plně pravidla o tzv. břemenu tvrzení a břemenu důkazním)

- **Společné pro obě řízení:**

- Zásada ústnosti
- Zásada přímosti
- Zásada volného hodnocení důkazů

Povinnosti a procesní břemena spojená s dokazováním

▶ **Není přesné souhrnné označení důkazní břemeno**

- ▶ Subjektivní důkazní břemeno x objektivní důkazní břemeno

▶ Účastníci mají obecně povinnost **tvrdit rozhodné skutečnosti a označit důkazy** na podporu svých tvrzení (§ 101 OSŘ a 120 OSŘ)

▶ **Břemeno tvrzení a břemeno důkazní** – procesní odpovědnost stran za to, že budou tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhnou důkazy k prokázání svých tvrzení skutkového stavu

▶ Rozdíl mezi **sporným** a **nesporným řízením v uplatnění břemen**

▶ Tzv. **neunesení břemene (tvrzení a důkazního)** – rozhodnutí v neprospěch toho účastníka, který netvrdil všechny rozhodné skutečnosti, popřípadě neoznačil všechny skutečnosti

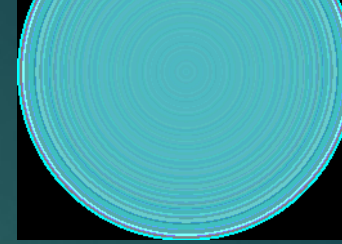
- ▶ Uplatní se pouze ve **sporném řízení**

Dělení důkazního břemene

▶ Možné přístupy

▶ Teorie analýzy norem

▶ Lze dokazovat negativní skutečnosti?

Jednotlivé fáze procesu dokazování

- ▶ Navrhování důkazů
- ▶ Obstarávání důkazních prostředků
- ▶ Provádění důkazů
- ▶ Hodnocení důkazů

Navrhování důkazů - § 101 OSŘ a §120 OSŘ

▶ Sporné řízení

- ▶ Povinnost navrhnout (označit) důkazy na procesních stranách (v souladu se zásadou projednací)
- ▶ Soud **může provést** jiné důkazy jen za předpokladu, že je třeba objasnit některé skutečnosti a tato potřeba musí vyplynout z obsahu spisu (§ 120/2 OSŘ)

▶ Nesporné řízení

- ▶ Účastníci mají povinnost tvrzení i označit důkazy
- ▶ **Soud má ale povinnost** provést i jiné než navrhnuté důkazy, pokud je to třeba ke zjištění skutkového stavu (§ 20 a 21 ZZŘS – povinnost soudu zjistit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí)

Obstarávání důkazních prostředků

- ▶ Hlavní role **soud:**
  - ▶ Ustanovuje znalce
  - ▶ Vyžádá si vydání listiny (mimo níže uvedené)
  - ▶ Předvolá svědka
  - ▶ Vyžádá si zprávy o důležitých skutečnostech (§ 128 OSŘ)
  - ▶ Zajistí předmět ohledání
- ▶ Žalobce má povinnost k žalobě přiložit **písemné důkazy** (§ 79/2 OSŘ)
- ▶ Žalovaný má tuto povinnost ve vyjádření k žalobě (§ 114a OSŘ)
- ▶ Při obstarávání důkazních prostředků **povinnost účastníků i třetích osob k součinnosti**

Provádění důkazů (§ 122 OSŘ)

- ▶ Provést důkaz může **pouze soud**
- ▶ Možnost **dožádání** (=důkaz proveden jiným soudem) - stranám musí být umožněno se zúčastnit provádění důkazů a vyjádřit se
- ▶ Soud provádí dokazování zásadně **při jednání**
- ▶ Strany musí mít možnost se k důkazům vyjádřit
- ▶ **Soud rozhoduje, které důkazy provede**
- ▶ Někdy právní předpis stanovuje, **který důkaz musí soud provést – např. § 38 ZZŘS**
  - Soud vyslechne posuzovaného, znalce, podle okolností ošetřujícího lékaře posuzovaného, jeho opatrovníka a provede popřípadě další vhodné důkazy.
- ▶ Neexistuje **povinnost provést veškeré důkazy navržené účastníky**, ale pozor na **tzv. opomenuté důkazy**.

Problematika tzv. opomenutých důkazů

▶ Pojem používaný zejména **judikaturou ESLP a ÚS**

▶ Jedná se o porušení **práva na spravedlivý proces**

▶ **Jedná se o důkazy, které**

▶ Soud odmítl provést důkaz a toto ani v odůvodnění rozhodnutí neodůvodnil

▶ Soud důkaz provedl, ale žádným způsobem ho nehodnotil

▶ **Judikatura: I. ÚS 854/09, II. ÚS 1437/07, II. ÚS 262/04**

Hodnocení důkazů

- ▶ Zásada volného hodnocení důkazů - **vyjádřena v ustanovení § 132 OSŘ**
- ▶ Jedná se vlastně o myšlenkový proces soudce
- ▶ Podstata – zákon soudu neukládá, jakou důkazní sílu mají jednotlivé důkazní prostředky
- ▶ Týká se výlučně **hodnocení pravdivosti (věrohodnosti všech důkazů – i např. znaleckého posudku).**
- ▶ **Netýká se závažnosti důkazu – její relevance (tedy např. se ukáže, že skutečnost byla dokázána, ale není právně významná z hlediska uplatněného práva) ani zákonnosti důkazů**
- ▶ Soudce by měl být přesvědčen o správnosti svého hodnocení – často užíván pojem – s „praktickou jistotou“
- ▶ Zásada volného hodnocení důkazů nesmí být zaměňována s pojmem **svévole**

Předmět dokazování

- ▶ **Negativní vymezení** - Které skutečnosti nejsou předmětem dokazování?

- ▶ **Skutečnosti obecně známé** (tzv. notoriety)

- ▶ **Skutečnosti úředně známe** – např. informace v informačním systému datových schránek (rozhodnutí ÚS sp.zn. II. ÚS 3518/11)

- ▶ **Právní předpisy** – pouze ohledně těch, které jsou uvedeny ve Sbírce zákonů ČR

- ▶ **Soud může vzít za svá shodná skutková tvrzení účastníků** – neprovádí se dokazování

- ▶ **Z výše uvedeného plyne, že předmětem dokazování jsou zejména (mezi účastníky) sporné skutečnosti**

Důkazní prostředky – výčet a charakteristika

○ Ustanovení § 125 OSŘ:

- Důkazní prostředek je jakýkoli prostředek, kterým lze **zjistit stav věci**

+

- upravuje **demonstrativní výčet** důkazních prostředků (tedy je možné využít i jiných důkazních prostředků – např. konfrontace, audiovizuální záznam).

○ Výčet:

- Výslech svědka
- Znalecký posudek, odborné vyjádření
- Listina
- Zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob
- Výslech účastníků

Výslech svědka I. (§ 126 OSŘ)

- ▶ Soud **předvolá osobu**, která je označena jako svědek
- ▶ Svědek – nezastupitelná osoba, která nějakou skutečnost vnímala pomocí vlastních smyslů
- ▶ Tato předvolaná osoba má povinnost vypovídat (§ 126 OSŘ)
- ▶ V případě nedostavení se je možné využít **předvedení** (§ 52 OSŘ) či **pořádkové pokuty** (§ 53 OSŘ)
- ▶ Svědek má **povinnost vypovídat pravdu a nic nezamlčovat** – i trestněprávní **sankce při porušení**
- ▶ Odmítnout výpověď může jen z důvodu, že by způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, nebo osobám blízkým

Výslech svědka (§ 126 OSŘ) – Průběh I.

▶ Výslech ad generalia (všeobecný)

- ▶ Zjištění totožnosti
- ▶ Zjištění poměru svědka k věci a k účastníkům
- ▶ Zjištění jiných skutečností, které by mohly mít vliv na věrohodnost výpovědi
- ▶ Poučení o právech svědka (právo odepřít výpověď, právo na svědečné)
- ▶ Poučení o povinnostech (vypovídat pravdu a nic nezamlčovat)
- ▶ Poučení o trestních následcích – křivá výpověď - § 346 trestního zákoníku

Výslech svědka (§ 126 OSŘ) –

Průběh II.

▶ Výslech ad specialia (výslech k věci)

- ▶ Svědek by měl sám souvisle vylíčit vše, co ví o předmětu výslechu
- ▶ Poté kladeny otázky soudem – k vyjasnění některých skutečností
- ▶ Poté mohou klást otázky účastníci řízení, jejich zástupci, znalec.
- ▶ Nesmí být kladeny otázky nesouvisející s předmětem řízení a otázky tzv. kapciósní – úskočné a klamavé
- ▶ Nárok na svědečné
- ▶ **Hodnocení důkazů soudem** – nejen to, co svědek vypověděl

Znalecký posudek I., odborné vyjádření (§ 127 a 127a OSŘ)

- ▶ Soud má vyžádat od orgánu veřejné moci odborné vyjádření a pokud to není dostačující – ustanoví znalce
- ▶ Znalecký posudek je vypracován v případech, kdy jsou pro rozhodnutí soudu **důležité nějaké odborné znalosti**
  - ▶ Někdy ukládá povinnost vyhotovit jej **zákon** (§ 38 ZZŘS) nebo vyplývá z **judikatury** (stanovení nové hranice pozemků – R 65/72)
- ▶ Osoba znalce **je zaměnitelná** (svědek ne)
- ▶ Znalec nemůže být podjatý – možnost stanovit jiného
- ▶ Právní úprava postavení znalců – **zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících + OSŘ**
- ▶ Soud musí vymezit znalci konkrétní úkol
- ▶ Znalecký posudek se skládá z:
  - ▶ **Nálezu** – popis relevantních skutečností
  - ▶ **Posudku** – odborné posouzení skutečností, vyjádření znalce k zadanému úkolu
  - ▶ **Znalecké doložky** – označení znalce, ve kterém seznamu znalců je zapsán, v jakém oboru
- ▶ Znalecký posudek – především **ústní** – mohou být znalci kladeny otázky i ze strany účastníků a jejich zástupců. Obvykle vypracován i písemný znalecký posudek.

Znalecký posudek II. (§ 127 a 127a OSŘ)

- ▶ Znalecký posudek předložený jednou ze stran – až do novely OSŘ provedené zákonem č. 218/2011 Sb. považován za **listinný důkaz – vliv ve fázi hodnocení důkazů**
- ▶ Výše uvedená novela vložila do OSŘ **§ 127a**, který dopadá na znalecké posudky předložené stranou
- ▶ Výslovně zákon hovoří o **způsobu provádění takového důkazu**
- ▶ Stále zřejmě nutné **oddělovat** znalecké posudky zadané k vypracování soudem a znalecké posudky předložené účastníkem

Listina (§129 OSŘ)

- ▶ Důkaz listinou se provádí tak, že předseda senátu listinu přečte, popřípadě sdělí její obsah
- ▶ Je třeba rozlišit listiny **soukromé a veřejné – toto dělení nově v NOZ**
- ▶ **Veřejné listiny:**
  - ▶ listiny, které byly vydány státními orgány v mezích jejich pravomoci a další listiny, které za veřejné prohlásí zákon (např. notářské zápisy)
  - ▶ Zkoumána pravost – zda byla vydána uvedeným orgánem
  - ▶ Pravdivost – považována za pravdivou, dokud není prokázán opak (vyvratitelná právní domněnka)
- ▶ **Soukromé listiny:**
  - ▶ Zkoumána pravost i pravdivost – může být zpochybněna pouhou námitkou
  - ▶ Důkazní břemeno je pak na subjektu, který se listiny dovolává
- ▶ **Rozdíl je tedy v důkazní síle**

Výslech účastníka (§131 OSŘ)

- ▶ Podpůrný důkaz – je možné k němu přistoupit až tehdy, pokud
  - ▶ Nelze prokazovanou skutečnost prokázat jinak
  - ▶ Účastník musí souhlasit
  - ▶ § 22 ZZŘS – speciální úprava - Výslech účastníků je možné nařídít vždy, je-li toho ke zjištění skutkového stavu třeba. Souhlas účastníka se nevyžaduje.
- ▶ Účastník **není trestně odpovědný za svou výpověď**
- ▶ Průběh – obdobně jako u výslech svědka

Instituty spojené s dokazováním

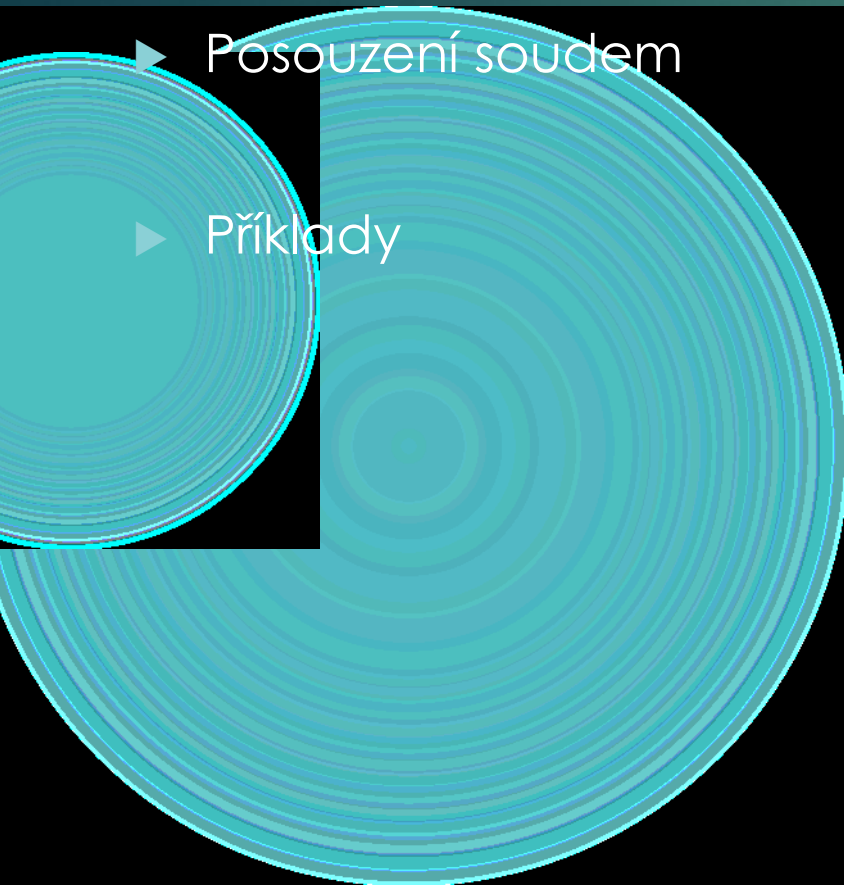
- ▶ Úvaha soudu nahrazující důkaz (§ 136 OSŘ)
- ▶ Jedná se situace, kdy by bylo **nemožné určit výši nároku** vůbec nebo jen s **nepoměrnými obtížemi** (vzhledem k předmětu řízení)
  - ▶ Využitelné např. při stanovení výše nemajetkové újmy
  - ▶ Soud potom sám stanoví výši nároku
  - ▶ Tato úvaha **není volná** – musí být opřena o důležité argumenty, odůvodněna a přezkoumatelná v instančním postupu.
- ▶ **Není možné využít při stanovování základu nároku – tedy samotné existence nároku**

Předběžné otázky - § 135 OSŘ

▶ Vymezení pojmu

▶ Posouzení soudem

▶ Příklady

Děkuji za pozornost